

Barcelona, 9 d'octubre de 1992

Estimat amic,

No pensava escriure't, encara, perquè també tinc la taula plena de papers que he d'ordenar, distribuir i contestar per culpa de l'endarreriment que ha provocat la intensa activitat concursant. Ahir vaig portar a Terrassa un recull de vuit contes -Tres de vuit- que presento al premi Lola Anglada, de la nit de Santa Llúcia. Em pensava deixar passar uns dies per tal, també, que tu tinguessis ocasió de pensar de valent en les teves feines.

Però no tinc cap més remei que posar-m'hi ara perquè el tenaç i coriàci Enric Vellvé m'ho ha demanat... Te n'he parlat alguna vegada, abans, d'aquest pedrolià furibund? Es un personatge curiós, ple d'empenta i bona voluntat, que intenta ajudar la vídua Pedrolo fent-li costat i estimuland-la a viure i a no deixar-se portar pel desànim. L'home em va venir a veure ja fa un temps perquè l'ajudés a muntar una mena d'"Agora Pedrolo", un centre que coordinés tot d'activitats per recordar el nostre autor, impulsant l'estudi, la reedició i un seguit d'homenatges a la seva memòria. Jo em vaig posar a la defensiva perquè la seva única arma és l'entusiasme. I l'empresa que es proposa portar a terme requereix, al meu entendre, alguna cosa més: diners, una institució solvent i un cervell organitzatiu preparat intel·lectualment... Em vaig oferir a escriure articles, a participar en col·loquis, a pagar una quota mensual i poca cosa més. Ja he estat sis anys a la junta de l'AELC, un parell al Consell Català del Llibre per a Infants i només en fa trenta-un que participo en el consell de redacció de Cavall Fort. Tinc ganes d'escriure i no d'organitzar o fer d'administratiu després d'estar quaranta anys en una oficina fent números. I ell ho va mig entendre. El meu recel devia ser compartit per la major part d'escriptors perquè un dia em va preguntar com era que a la seva crida només s'hi apuntaven aficionats a la política d'algunes branques de l'independentisme, i cap escriptor... Més endavant, va convocar una reunió. L'únic del ram que va dir que hi aniria va ser en Coca però, a l'hora de la veritat, no hi va fer acte de presència. Després, en Vellvé em va dir que la

cosa no havia rutilat: hi van fer cap algunes membres d'ERC, de sectors extraparlamentaris i, fins i tot, de la maçoneria. I tothom volia seure a la presidència! Sembla que hi veien un trampolí per fer carrera política i arribar, com a mínim, a senadors... I en Vellvé, que és fidel a la família, es va arrugar. La vídua i l'Adelais no volen que ningú faci bandera d'en Pedrolo. Ell tampoc no ho va voler, mentre va viure. I, per ara, la cosa s'ha refredat.

En Vellvé, però, continua amb la seva dèria i té el projecte de posar una placa al castell de l'Aranyó, revifar el premi Mecanoscrit que l'Associació d'escriptors ha hivernat un cop acabats els calés del Premi d'Honor, i...

I aquí intervens tu, i jo, i l'Albanell, i en Fuster, i la Maria Ginés... L'any que ve, el mes d'abril, es compliran setanta-cinc anys del naixement d'en Pedrolo. I l'home s'ha proposat editar una miscel·lània. Veus? Per aquest cantó ja és més fàcil que m'hi entengui. Ja li he lliurat el meu article. I en Jaume Fuster el seu. I li vaig donar la teva adreça perquè es posés en contacte amb tu, però abans d'ahir em va venir a veure, em va parlar de moltes coses i, finalment, em va demanar que t'escrivís jo. Per a ell era una muntanya, fer-ho. Es un activista, no pas un diplomàtic o un escriptor. I jo, naturalment, hi vaig estar d'acord.

Es tracta, doncs, que escriguis i li enviïs un article sobre Manuel de Pedrolo. Jo ja li vaig advertir els teus problemes professionals i ell va insistir que encara que fos una cosa publicada i poc divulgada, ja li aniria bé. Em va fer observar que la solapa del teu Pedrolo contra els límits diu, entre altres coses: "Fins ara ha publicat o li han estat premiades les obres següents..." I, entre elles, Els "Anònims" de M. de Pedrolo. La senilitat galopant en què m'he precipitat a partir del dia vint-i-quatre d'agost en què vaig complir-ne seixanta m'ha fet perdre molta memòria i ara no recordo si ho has arribat a publicar. Li ho podries facilitar perquè s'inclogués en aquesta miscel·lània, i de franc, que no hi ha peles? En voldries, o podries fer-ne una reducció al voltant d'unes deu pàgines, en el cas que sigui molt més extens?

Pensa-hi i procura actuar aviat perquè, si no ho fas així, no me'l podré

treure de sobre... Ja t'he dit que és un individu d'una gran tenacitat. Viu al carrer del Mas Casanovas, números 35 i 37, 3er. 3a. (08025-Barcelona). Si no tens ganes d'establir-hi cap relació, em pots comunicar a mi què penses al respecte i què faràs. Au, vinga, no et resisteixis! Si no vols tractar els Anònims, pensa en qualsevol altra cosa que et vingui de gust i no et doni molta feina.

El pas del teu fill Xavier per Barcelona va ser com un llampec. Vam tenir ocasió de parlar uns minuts per telèfon. El noi estava engrescat. Sembla que li han quedat ganes de tornar. A veure si és veritat!

No he vist els Clapés des d'abans de l'estiu. Aviat engegaran la nova temporada de Cafè Central. Crec que pensen fer una sessió a París. Hi serè en esperit, però el meu cul, més cansat i envellit del compte, no sap deixar la seva cadira barcelonina. Què hi farem!

Tu i jo em penso que no hem tingut ocasió de parlar mai, tampoc, d'en Terenci Moix. Es molt possible que ja t'hagi arribat la notícia -de propaganda editorial, personal i sorgida espontàniament dels mitjans de comunicació, no li han faltat!- que acaba de publicar El sexe dels àngels. Me l'he llegit d'una tirada. El dia de la presentació -al qual no vaig ser convidat, naturalment!- el nostre Conseller de Cultura va fer saber a la premsa que es tractava del millor novel·lista català del moment. No se sap que hi hagi hagut una crisi de govern, però es deu haver produït alguna fricció entre els millors crítics literaris del país per la falta de coincidència entre el conseller i el president. Aquest, no fa gaire va dir que el millor era en Porcel... Quina manera de desorientar el personal! En el que no hi ha dubte és que per ser considerat el millor escriptor en català cal, abans, haver exercit d'escriptor en català que fa botifarra i canvia al castellà per allò d'ampliar horitzons i, en un moment de debilitat, de generositat i de romanticisme, torna al dolç llemosí per posar les coses al seu lloc i demostrar qui els té més ben posats.

Entre nosaltres, el llibre, que no és ben bé una novel·la, tot i que tot ho és, és clar, una novel·la, és feixuc i pesat, molt dins l'estil d'en Terenci

-barroquisme, culturalisme que barreja les formes clàssiques amb el kisch, tot plegat ~~abocat~~ a un amariconat decadentisme-. Ah, però quan es fot a fer caricatura, és gairebé genial! Sota noms diferents, s'amaguen les figures de l'Espriu, la Capmany, la Roig, en Castellet, en Molas, la Núria Espert, en Joanet de Sagarra, en Joan Fuster, en Josep Pla, etc., que parlen en primera persona. I jo, que he tingut ocasió de parlar alguna vegada amb cada un d'ells, et puc assegurar que m'hi trobava, em semblava que els sentia... Fins i tot dedica deu o dotze pàgines al nostre amic Estanislau Torres, a qui bateja com Ladislau Petit. Li fa un vestit a mida en clau grotesca. El ridiculitza, destrossa i desmanega tot ridiculitzant, destrossant i desmanegant el voluntarisme, allò que abans se'n deia fer país. Ja en parlarem un altre dia, perquè el tema portarà cua: tota la crítica caurà rendida als seus peus. I és que, en realitat, és un llibre sense limitacions de cap mena. Només frena a l'hora d'atacar algú que li pot fer mal... Fins i tot en Triadú, tracta amb respecte, que si li ha de fer una crítica, en pugui parlar bé. Es un murri i un geni de la promoció personal!

D'una altra cosa que en parlarem un altre dia, també, si vols, tot i que sé ^{que} ~~ens~~ costarà posar-nos d'acord, és de la insinuació que fas de la possibilitat que un dia hi hagi trenta mil desapareguts en un estat que es diu democràtic. De moment, des de la democràcia que, amb tot i les seves limitacions i deficiències, és el sistema que m'ha permès expressar-me amb més llibertat de la que mai havia somiat, sembla que aquesta xifra, i no de desapareguts, sinó de morts, s'hi arribarà més aviat entre les víctimes d'Eta, Grapo i em puc estalviar Terra Lliure, perquè només n'han provocat un, a part els altres que s'han produït entre ells quan els han petat les bombes als dits... No dubto que l'última redada ha sorprès molt i que, a part de tot, ha semblat inoportuna pel moment de fer-la, que semblava una provocació. Podria ser, també, una d'aquelles operacions judicials que culminen en un mal moment. I que un dia m'arreguin a mi perquè el meu nom, telèfon i adreça figuri a l'agenda d'un dels encartats. Però a mi, la pólvora i els qui intenten

encendre-la quan hi ha un partit per votar que defensa les seves idees, em molesta i m'indigna. A part que no serveix de res. T'asseguro que els atemptats d'Hipercor i de la caserna de Vic, veient com treien criatures i adults morts, mutilats i ofegats d'entre les runes feien difícilment comprensible que els que ho havien fet poguessin tenir raó. I feien dubtar de les possibilitats d'entendre-s'hi si un dia arriben al poder.

Crec que algun dia o altre haurem de reconsiderar moltes coses a l'entorn del desig del nostre poble de ser una cosa o altre. En aquests moments, i ja t'ho he comentat d'altres vegades, podríem viure en català en un percentatge molt considerable: diaris, espectacles, ràdios, televisions, ensenyament, documentació oficial, exàmens de conduir, rètols de les botigues -els dels carrers ho estan tots-, etc. Em sembla que a nivell oficial mai no hi havia hagut una presència tan gran del català en tots els ambients. Però la gent no se n'aprofita malgrat les facilitats. Si en dos cinemes passen la mateixa pel·lícula en castellà i en català, no cal dir quin dels dos s'omplirà... No crec que les bombes siguin un bon estimul per canviar la situació, llevat per a uns quants fonamentalistes disposats a arrasar-ho tot per poder començar de nou: ells sols, és clar, perquè quan són més de dos, se les foten per saber qui és el més pur, segons diuen, o qui ha de manar, que és el fons de la qüestió. La visió del que passa a Bòsnia fa posar els pèls de punta perquè, ben mirat, tots tenen raó, fins i tot els serbis que fa segles que viuen a Bòsnia i que no volen ser assimilats pels musulmans, i que se saben més forts perquè hi ha qui els ajuda més enllà de la frontera. Durant la guerra civil, a la Torrassa en van posar una, de frontera, que deia: "Aquí termina Catalunya. Aquí empieza Murcia". I això era l'any trenta-sis. Avui, això, es podria repetir a la majoria de les nostres poblacions, i els del gheto seríem nosaltres, en molts casos. Es clar que no hi ha dret, que som a casa i que tenim mil anys d'història. Però els altres, que ja hi porten dues o tres generacions, també hi són, a casa. I si no s'han adaptat a la manera de ser del país no ha estat culpa ni d'ells, que hi han arribat en bloc, ni nostra, que no hem tingut

possibilitats d'explicar-los on havien anat a parar. I avui, que som sis milions, som sis milions amb dret a vot... I no els el podem negar, perquè seria fer com a Africa del Sud o a Estònia. L'única sortida, al meu entendre, és la convivència, la integració que només es pot obtenir gràcies a l'escola, cosa en la que participo amb tota la modèstia del cas i desesperançadament. Una actuació tan lenta i tan poc eficaç que pot ser del tot inútil. Es probable que hi deixem la pell. Però també la hi deixarem si intentem resoldre el conflicte amb arrogància, hòsties i goma dos. Mai no intentaré induir ningú a la violència perquè no estic disposat a empènyer el jovent a actituds que no he practicat ni practicaré mai. Avui, com sempre, hi ha qui deixa anar consignes i que es queda a casa a l'hora de sortir al carrer. I els que surten cada any, amb les cares tapades per draps negres, són nens de poc més de catorze o quinze anys. Aquell sis d'octubre, tot déu fugia per les clavegueres menys els que es van tancar al Cadci i en Companys, que l'havia proclamat a contracor.

Perdona que m'hagi esbravat. Sé que discrepem en la major part d'aquestes coses. I no seré pas jo qui intenti fer-te canviar d'opinió, però amb això dels trenta mil desapareguts m'has posat els dits a la boca i he hagut d'expressar la meva opinió. Tenim les de perdre, com totes les minories. Entre altres coses, la demografia ens és hostil. Ens hi hem mirat molt, a l'hora de tenir fills! Però fa molts i molts anys que ho tenim fotut, i ho hem resistit tot, sense plenituds, sense èxits esclatants, d'una manera mediocre, potser a la nostra mida. Pensa que la vella Europa, d'aquí cinquanta anys, serà negra, groga o rogenca. I que nosaltres no ho veurem. Però que d'aquí cent anys, potser tot déu serà d'un color de gos quan fuig, indefinible, una barreja amb totes les tonalitats de l'arc de sant martí. I que algú d'aquests encara parlarà en català.

Records a tots i una abraçada ben amical,

Ei! He rebut les foto pafid.
hàas! Hem quedat de presonas!